

Kyllingeglæder og kyllingesorger på Kragholm

Lidt om ejendommen 15c Skyum by og sogn
AF KRISTIAN SKAMMELSEN, SKYUM

I 1912 købte min far 15c af Mads Sodborg, kaldet Mads Post. Han og hans kone ligger begravet på Skyum kirkegaard. Prisen var 1200 kr. Ejendommen var noget forsømt og bygningerne var meget gamle. Staldens nordvæg var opsat af flintesten. Når køerne var på stald, stod de og arbejdede med horn og tunge, hvorved nogle sten kom til at sidde løse eller faldt helt ud.

Der var kun een indgangsdør til stuehuset. Denne dør gik ind i hestestalden, hvorfra en dør så førte ind i bryggerset, der havde pikket gulv, mens køkkengulvet var af brændte mursten.

Besætningen bestod af 1 islænder, 3 køer, 3 ungvæg og 3 svin. Tuberkulose var der over det hele. Det var meget udbredt dengang, og det gav fradrag i afregningen på kødet af såvel svin som kreaturer, desuden var der stor risiko for, at folk blev smittet, men det skete dog ikke her.

Jorden er hovedsagelig af god kvalitet, og man kan finde spor af meget tidlig beboelse.

For tusinder af år siden, da isen trak sig tilbage, efterlod den en bakke på den sydvestligste del af jorden. Denne ø har været beboet i yngre stenalder. Talrige potteskår og flinteredskaber kan findes den dag i dag. Da Far kom hertil i 1912, var et stykke af jorden øst for bakken, "æ ower eng", og en bred strimmel langs åen, "æ nejer eng" endnu uopdyrket, og da han pløjede det, stødte han på en række store sten, der åbenbart har været brugt som vadesten mod vest til den højere liggende mark på Irup.

Bakkeøen, der også strækker sig ud over naboejendommen mod syd, har fra gammel tid været kaldt Kragholm eller Krogholm. Navnet forblev Kragholm.

Omtrent midt på marken findes en grusbræmme tværs over, "æ grusbrink". Den strækker sig mere eller mindre fremtrædende helt fra fjorden, mod nord til vejen fra Skyum kirke til Koldby og markerer fjordarmens østlige kystlinie.

Ejendommens privatvej var i 1912 i så dårlig en forfatning, at da mine forældre flyttede hertil, gik de på hver sin side af flyttelæsset for at støtte det.

I 1924 blev bygningerne fornyet fra grunden. Det kostede 1200 kroner. Såvel stald som lade blev bygget så store, at folk sagde, at de blev aldrig fyldt op hverken med dyr eller avl, men det kunne mine forældre, i følge folks udsagn, jo også være ligeglade med, for de ville snart gå fallit, når de var så letsindige og storagtige at de byggede så stort og flot. Disse spådomme blev dog gjort til skamme, selv om der såvist ikke var penge til nogen form for flothed. Kun ved fantastisk flid og nøjsomhed lykkedes det mine forældre at klare at betale enhver sit, selv gennem krisen i trediverne.

I begyndelsen af trediverne begyndte de at arbejde med høns. Et hønsehus blev bygget i tre tempi. 1934 stod der et efter datiden moderne hønsehus til ca. 400 dyr. Ca. 30 æbletræer blev plantet, og denne frugthave fungerede så som løbegård for hønsene. Samtidig begyndte de med

udrugning af kyllinger. Først en 230 ægs fladruger, men i løbet af kort tid købtes en 400 ægs rugemaskine. Nu var folk da helt overbevist om, at Søren og Maren var blevet skøre, at tænke sig 400 æg i en maskine, det ville blive umuligt at sælge så store mængder kyllinger, på en tid hvor folk i almindelighed højst havde en høne der gik med 25 kyllinger. Men forretningen gik så godt, at de i 1938 solgte de petroleumsopvarmede fladrugere og købte en supermoderne maskine til 3000 æg, skriver trerusinge. Man rystede på hovedet og tænkte, "hvornår brækker de halsen?" Det var nødvendigt at få elektricitet til dette vidunder, så nu blev der lagt lys ind på hele ejendommen, og et par år efter også telefon.

Maren og Søren Skammelsen på Kragholm, fotograferet ca. 1935-1940.

Hønseriet blev drevet som kontrolhønseri, d.v.s. hver gang en høne havde lagt et æg, blev dens nummer skrevet op, og det var Fars faste aftenarbejde, at føre disse numre ind på større lister, som så en gang månedlig blev gjort op. Man vidste så, hvilke høns der var værd at bruge i avlen, og hvilke der skulle slagtes.

Hver tirsdag kørte Far til brugsen med æg og fik hønsefoder med hjem. Samtidig kørte han korn til møllen og fik grutning hjem. Det foregik i fjedervognen med de to nordbagger.

De var også med i konkurrence mellem de bedst drevne hønsehold, og adskillige sølvskeer og diplomer er det blevet til i tidens løb.

Samtidig med hønseriet blev der drevet traditionelt landbrug med 5-6 køer, 1-2 grisesøer, og en halv snes svin blev fedet op til slagteriet.

Kyllingeopdrættet er et kapitel for sig selv. Hvert år tog min mor og far 3-400 kyllinger fra rugemaskinen til eget brug. Det var almindeligvis det første hold, som blev udruget i februar eller marts. Senere var det lettere at afsætte dem. Kun få ønskede at købe kyllinger så tidligt på grund af vinteren.

Et par dage før udrugningen blev kyllingehuset, et simpelt uisolaret træhus, gjort klar, med et godt lag strøelse af bygavner. Midt i det hele blev der sat en briketfyret kyllingemor med en paraplylignende skærm

over. Under og omkring denne skærm kunne der blive en dejlig varme, mens resten af huset var koldt. Når så kyllingerne blev udruget og kom herud, skulle de have vand og foder flere gange daglig og der skulle fyres, i begyndelsen og i senere kolde perioder også om natten. Af en eller anden grund var det altid Mor, der måtte op om natten og se til varmen. Måske betroede hun knap Far dette vigtige arbejde. Meget stod jo på spil, hvis kyllingerne ikke havde en passende temperatur omkring sig. Det kunne ellers være temmelig ubehageligt at komme ud af sin gode seng, ud gennem natten og til tider meterhøje snedriver. Jeg husker en vinter, hvor en snedrive på over 2 meters højde spærrede adgangen til kyllinghuset i et par uger, så vi for at komme over havde gravet trappetrin op og igen ned i et hul foran døren.

De første år, mine forældre havde mange kyllinger, var det et stort problem at få afsat hanekyllingerne. Vi fik kyllingesteg flere gange ugentlig, og naboer og venner fik dem for en meget lille betaling. Mor forsøgte sig med noget så nymodons som henkogning. Det hjalp jo lidt, og det var en attraktion at servere kyllingesteg f.eks. til jul. Senere kom Andelsfjerkræslagteriet i Randers, hvor de var med fra starten. Det var et stort fremskridt. Nu blev hanekyllinger og udsætterhøns til noget, der havde værdi og ikke bare noget, der var besværligt at komme af med.

Selv den omhyggeligste pasning kunne dog ikke forhindre, at der kom kyllingesorger. Blev dyrene forskrækkede eller noget andet forkert indtraf, kunne der

bevirke, at de "klumpede sig" d.v.s. at de krøb ovenpå hinanden i et hjørne, så de nederste ganske simpelt blev kvalt. Adskillige kyllinger i alle aldre er døde på den måde. Eller smitsom sygdom ramte flokken f. eks. coccidiose. Det var ikke til at udrydde, for smitstoffet var i afføringen, og man kunne jo ikke give dem ble på.

Når noget sådant indtraf, indvirkede det på humøret, men når kyllingerne var sunde og gode, kunne både Far og Mor stå ganske stille og nyde synet og lyden. Så kunne man se, at de glædede sig.

I årene 1945-50 afvikledes rugeriet og kontrollering og hønsebestanden blev sat ned. Det lettede på arbejdspresset. Samtidig blev installeret malkemaskine i kostalden, og i 1950 blev der indlagt kraft og anskaffet en kværn, så den ugentlige tur til møllen kunne spares.

Efteråret 1952 afstod mine forældre ejendommen til os. Købesum 58.000.

I 1960 tilkøbtes ejendommen 12c og 13e areal 2,5 ha. Pris 18.500. Stuehuset på denne ejendom blev straks nedrevet, mens stald og lade fungerede som maskinhus indtil 1969. Da blev også det fjernet og materialerne tildels genanvendt til en tilbygning til laden.

Så nåede vi op til nutiden. Omkring 1968 blev ejendommen fraskilt martikelnummer 15a, nu tilhørende Villy Thinggård. Som skik var skulle tre sønner have hver sin ejendom. Den ældste fik fødehjemmet, mens to parceller frastykkedes til de yngre. Det blev til Mads Fogeds 15b samt omtalte 15c.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og V. Hanherred 1979, side 19-22).